

СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ПАРЦЕЛИ RESOURCES / РЕСУРСИ НА ОСНОВІ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПОНЯТТЯ MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ

Анотація. У статті запропоновано семантичну класифікацію термінів парцели RESOURCES / РЕСУРСИ, яка є однією зі складників концептуального домену MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ. Домен, або макроконцепт MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ, конституційований низкою парцел, зв'язаних між собою на підставі базисних пропозиціональних схем. Кожна з парцел домену містить концепти, які належать до її ядерної зони та до зони поширення. Зона поширення специфікує ядерну зону парцели. Парцела RESOURCES / РЕСУРСИ аналізується на предмет її термінологічної щільності.

Ключові слова: англійська терміносистема менеджменту, концепт, концептуальна модель, парцела, семантична класифікація, термін.

Sukhachova Nataliia

Poltava University of Economics and Trade

SEMANTIC CLASSIFICATION OF TERMS OF THE PARCEL RESOURCES GROUNDED ON THE NETWORK MODEL OF MANAGEMENT

Summary. In the article a semantic classification of terms of the parcel RESOURCES, which is one of the main components of domain MANAGEMENT, was proposed. A number of parcels linked by basic propositional schemas constitutes conceptual domain or macroconcept. Each parcel contains concepts that belong to the central zone of the parcel and its extension. The latter specifies the central zone of the parcel RESOURCES. The parcel RESOURCES was analyzed for the purpose of its terminological density.

Keywords: concept, conceptual model, English terminological system of management, parcel, semantic classification, term.

Постановка проблеми. Антропоцентрична парадигма як одна з провідних напрямів у сучасному мовознавстві спрямована на дослідження мови та фахових субмов у тісному взаємозв'язку з людиною, її свідомістю, мисленням та діяльністю. Унаслідок цього змінюються погляди на дослідження мови та її терміносистем. Систематизації професійних знань на основі концептуальних моделей, дає можливість науковцям з'ясувати способи упорядкування термінологічних одиниць окремих сфер професійної діяльності в межах відповідних терміносистем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження присвячено англійській терміносистемі менеджменту, яка характеризується динамічністю та активним використанням майже у всіх сферах людської діяльності. На сучасному етапі досліджувались різні аспекти цієї терміносистеми, а саме: словотвірні особливості термінів (К.В. Житнікова), у тому числі інновації (М.В. Белозьоров, Ю.А. Зацний, М.О. Костева), прагматико-дискурсивні (І.Ю. Євдокимова, К.В. Житнікова, Л.П. Науменко), семантико-когнітивні (І.В. Извольська, В.П. Косякова) та типологічні аспекти (О.О. Агаєва, О.О. Клименко, М.О. Костева). Однак, динамічність цієї терміносистеми вимагає її системних досліджень.

Актуальність дослідження полягає в тому, що термінологічні одиниці англійської терміносистеми менеджменту, розглядаються з урахуванням новітніх положень когнітивної лінгвістики, яка є провідним напрямом антропоцентричної парадигми сучасного мовознавства.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Новизна дослідження по-

лягає в тому, що в ньому уперше представлено семантичну класифікацію термінологічних одиниць англійської терміносистеми менеджменту на підставі мережної концептуальної моделі, яка структурує поняття MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ, що забезпечує єдність терміносистеми.

Мета статті. У статті ми ставимо за мету представити семантичну класифікацію термінів англійської терміносистеми менеджменту, що наповнюють парцелу RESOURCES / РЕСУРСИ, яка є однією зі складників концептуального домену MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ. Представлена мета зумовлює необхідність розв'язання таких завдань: 1) визначити термінологічні одиниці досліджуваної парцели, лексичні значення яких специфікують її зміст; 2) проаналізувати парцелу RESOURCES / РЕСУРСИ з метою встановлення її ядерної зони та зони поширення; 3) здійснити семантичну класифікацію термінологічних одиниць парцели.

Термінологічні одиниці англійської терміносистеми менеджменту позначають галузеві концепти, які, згідно з лінгвокогнітивним баченням, стають лексичними значеннями відповідних мовних одиниць [2; 3]. Концепти існують у контексті структур фонових знань, що отримують назву «концептуальний домен» [7]. Для досліджуваної терміносистеми таким доменом є макроконцепт MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ. Інформація, представлена в домені MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ, членується на парцели, зв'язки між якими моделюються за допомогою базисних пропозиціональних схем, згрупованих у п'яти базисних фреймах – предметному, акціональному, посесивному, ідентифікаційному та компаратив-

ному [1]. Базисні пропозиціональні схеми придатні для аранжування інформації, активованої мовними одиницями. Ці пропозиціональні схеми вжито для побудови концептуальної мережі парцел, котрі конституюють домен MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ – поняттєву основу відповідної терміносистеми.

Англомовний макроконцепт MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ включає дев'ять парцел: MANAGEMENT / УПРАВЛІННЯ як діяльність, MANAGER / УПРАВЛІНЕЦЬ, GOAL / МЕТА управління, ORGANIZATION / ОРГАНІЗАЦІЯ, RESOURCES / РЕСУРСИ, SUBORDINATES / ПІДЛЕГЛІ, PRODUCTION / ВИРОБНИЦТВО, RESULT / РЕЗУЛЬТАТ та ENVIRONMENT / СЕРЕДОВИЩЕ. Кожна з парцел містить поняття, які номінуються близькими за змістом термінологічними одиницями, значення яких специфікують зміст парцели.

Парцели домену MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ мають різну термінологічну щільність, яка залежить від кількості термінів, які наповнюють парцелу.

Кожну з парцел було проаналізовано з метою встановлення її ядерної зони та зони поширення. У якості прикладу такого аналізу розглянемо парцелу (семантичну групу) RESOURCES / РЕСУРСИ.

Ядерна зона парцели RESOURCES / РЕСУРСИ позначається термінами, які належать до семантичної підгрупи «ресурси (організації)». Ця група містить іменники, які зазвичай вживаються у множині і позначають ресурси, які має організація, – *resources, assets*; прикметник, дериваційно пов'язаний з іменником *resources*, – *resourced*; дієслово, від якого утворений іменник *resources*, – *resource*.

Лексеми *resources n, assets n* мають у якості спільного семантичного компонент значення «власність особи або організації». Термін *resources n* позначає всі види ресурсів, якими володіє особа або організація, включаючи людські ресурси: *something such as money, property, skill, labour etc that a company has available* [8, с. 413]; *a stock or supply of money, materials, staff, and other assets that can be drawn on by a person or organization in order to function effectively* [10, с. 1512]; *the resources of an organization or person are the materials, money, and other things that they have and can use in order to function properly* [5, с. 213]; *three most basic resources are land, labour, and capital* [4].

Термін *assets n* номінує всі ресурси, якими володіє особа чи організація, за виключенням людських ресурсів: *an item of property owned by a person or company, regarded as having value and available to meet debts, commitments, or legacies* [9, с. 382]; *the assets of a company or a person are all the things that they own* [6, с. 1604]; *something belonging to an individual or a business that has value or the power to earn money* [8, с. 413]; *something such as land, buildings, or machinery used by a business to produce its goods or services* [8, с. 414].

Зона поширення парцели RESOURCES / РЕСУРСИ позначається термінами, які відносяться до таких семантичних підгруп:

«матеріальні ресурси»:

infrastructure n – інфраструктура (допоміжні та обслуговуючі цехи і господарства під-

приємства, транспорт, комунікаційні мережі, кредитно-фінансові заклади тощо); *minerals n* – корисні копалини; *inventory n* – товарно-матеріальні запаси, матеріально-виробничі запаси; *stock n* – запас; інвентар; сировина; *land n* – земельна власність; *landholding n* – земельні угіддя, якими володіють або які орендують; *estate n* – земельне володіння; майно; *property n* – майно; нерухомість; нерухоме майно; *machinery n* – машини, устаткування; *equipment n* – устаткування; апаратура; приладдя; *facilities n* – виробничі об'єкти, виробничі будівлі; *appliance n* – прилад, пристрій; *merchandise / commodities / goods n* – товари (рухомі продукти виробництва, призначені для продажу);

«фінансові ресурси»:

money n – гроші, кошти; платіжний засіб; *budget n* – бюджет; фінансовий кошторис; *capital n* – (фінансовий) капітал; *finance n* – фінанси, грошові кошти (сукупність грошових коштів та інших високоліквідних активів компанії); *cash n* – готівка; наявні кошти; *securities n* – цінні папери; фондові цінності; *profit n* – прибуток; *earnings n* – прибуток, дохід; *income n* – прибуток, дохід, надходження, заробіток; *reserves n* – запаси; резерви (на випадок непередбачених витрат); фонди; *cost n* – витрати, видатки; *gainful adj* – прибутковий (що відноситься до прибутку); оплачуваний, прибутковий (про діяльність, за яку виконавець отримує плату);

«дії, пов'язані з використанням ресурсів»:

capitalization n – перетворення на капітал, капіталізація; *resourcing n* – пошук ресурсів (матеріальних, фінансових, людських); *outsourcing n* – аутсорсинг, залучення зовнішніх ресурсів (осіб чи організацію, що зобов'язані згідно угоди виконувати певну роботу); *to allocate v* – розміщувати, розподіляти; *to pool / to share (resource) v* – об'єднувати, спільно використовувати (ресурси); *to retool v* – обладнувати новою технікою; *to innovate v* – раціоналізувати; *to economize v* – економити, економно використовувати; *to reinvest v* – реінвестувати, знову вкладати (капітал); *to underinvest v* – недостатньо інвестувати; *to misapply v* – неправильно використовувати; зловживати; *to misallocate v* – неправильно використовувати (ресурси).

Семантична група «людські ресурси» представлена у парцелі SUBORDINATES / ПІДЛЕГЛІ.

Загальна кількість термінологічних одиниць, співвіднесених із парцелю RESOURCES / РЕСУРСИ – 85 одиниць (4 терміни – назви понять ядерної зони, 81 термін – назви понять зони розширення парцели).

Висновки і пропозиції. Результати аналізу термінологічних одиниць, які утворюють семантичні групи ядра та зони поширення парцел демонструють, що з дев'яти парцел макроконцепту MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ однією з найменш чисельних є парцела RESULT / РЕЗУЛЬТАТ. Це зумовлено узагальненістю відповідних понять, які набувають своєї конкретики в різних галузях управління. Семантична підгрупа «ресурси організації» ядерної зони парцели RESOURCES / РЕСУРСИ містить найменшу кількість термінологічних оди-

ниць серед усіх ядерних зон парцел макроконцепту MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ (4 термінологічні одиниці). Найбільш чисельними семантичними підгрупами зон поширення парцели RESOURCES / РЕСУРСИ є такі: «фінансові ресурси», «матеріальні ресурси», «дії, пов'язані з використанням ресурсів» – 29, 30 і 22 термінів відповідно.

Дослідження англомовної терміносистеми менеджменту здійснювалося на основі аналізу термінів англомовної терміносистеми менеджменту, відібраних з лексикографічних джерел і наукової літератури, тому перспективний напрямок подальших досліджень вбачаємо в комплексному вивченні термінів менеджменту під час їх реалізації у фахових і нефахових дискурсах.

Список літератури:

1. Жаботинская С.А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции) / С.А. Жаботинская // *Cognition, communication, discourse. International On-line journal – Когниция, коммуникация, дискурс. Международный электронный сборник научных трудов. Харьковский национальный университет имени В. Каразина.* – 2013. – № 6. – С. 47-76.
2. Кубрякова Е.С. Язык и знание: на пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в осознании мира : монография / Е.С. Кубрякова. – М.: Язык славянской культуры, 2004. – 555 с.
3. Никитин М.В. Развернутые тезисы о концептах / М.В. Никитин // *Вопросы когнитивной лингвистики.* – 2004. – № 1. – С. 53-64.
4. *Businessdictionary.com* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.businessdictionary.com>.
5. Cole G.A. *Management: Theory and Practice* / G.A. Cole. – L.: DP Publications, 1993. – 4-th ed. – 463 p.
6. *Collins Essential English Dictionary.* – 6-th ed. – Glasgow: Harper Collins Publishers, 2006. – 1888 p.
7. Langacker R.W. *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1 : Theoretical prerequisites* / R.W. Langacker. – Stanford, 1987. – 516 p.
8. *Longman Business English Dictionary.* – Harlow: Longman, 2000. – 533 p.
9. *Oxford Dictionary of Business and Management.* – L.: Oxford: Oxford University Press, 2006. – 4-th ed. – 565 p.
10. *The New Oxford American Dictionary* / ed. by E. Jewel, F. Abate. – N. Y.; Oxford: Oxford University Press, 2001. – 2023 p.